

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Álava

Abeltzaintza Zerbitzua / Servicio de Ganadería
ARABAKO FORU ALDUNDIA / DIPUTACION FORAL DE ALAVA
c/ Diputación 13- 01001- VITORIA-GASTEIZ
Tel: 945 18 18 18 .Fax: 945 18 18 34
[www:servicioganaderia.araba.eus](http://www.servicioganaderia.araba.eus)

ABELTZAINZA ZERBITZUA

JARDUKETA MEMORIA - 2019

2020/03/03 GASTEIZ

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

2019ko ekitaldiko jarduketa memoria

Abeltzaintza Zerbitzua AFAko Nekazaritza Sailari atxikita dago. Haren egitura eta eginkizunak 14/2016 Foru Dekretuaren bidez ezartzen dira. Nagusiki hauexek dira eginkizun horiek: animalien osasuna eta ekoizpena hobetu eta abeltzaintzako ekoizpen primarioaren kalitatea eta higiena kontrolatu.

Abere ekoizpenari lotutako eginkizunetako batzuk abeltzainen elkarteek eta haien federazioak (ABERE kooperatiba) gauzatzen dituzte, AFAREN diruz lagundutakoak, 54/2017 Dekretuaren arabera.

Animalien osasun arloan Abeltzaintza Zerbitzuak egindako jarduerak Animalien Gaitzak Erauzteko edo Kontrolatzeko Programa Nazionalekin (PNEEAS) daude lotuta, zainketa aktiboko jardunen (abeltzaintzako saneamendu kanpainak) eta zainketa pasiboko beste jardun batzuen bidez, bai eta animalien mugimenduaren kontrolaren bidez ere. Haien gauzatzeak, AFAk ABERE S. Koop. enpresaren laguntza du, albaitaritza zerbitzuak emateko 2016an sinatutako 6 urteko kontratuaren bidez.

Abeltzaintza Zerbitzuaren eginkizuna da, halaber, Arabako abeltzaintza ustiategietan **Ekoizpenaren Kalitate eta Higiene Kontrola** egitea. Elikagai Katea Kontrolatzeko Plan Nazionalean (PNCOCA) kokatzen dira jarduketa horiek, eta haien azken xedea da bermatzea abeltzaintza produktuen segurtasuna eta kalitatea. Kontrol jarduketak Abeltzaintza Zerbitzuko langileek egiten dituzte.

AURKIBIDE

- 1. ABERE ERROLDA KUDEATZEA.....4-7**
- 2. ABEREEN OSASUN PROGRAMAK.....8-14**
 - Gaixotasunak Erauzteko Programa Nazionalak (PNEEAk)
 - Kontrol programak
 - Zaintza programak
 - Beste programa edo osasun plan batzuk
 - Basa fauna zaintzeko plana
 - Beste osasun plan batzuk
- 3. ESKALMENDIKO LABORATEGIA.....15-20**
 - Animalia osasunaren arloan prozesatutako laginak
 - Animalia elikaduraren laborategian prozesatutako laginak
 - Mikrografia arloan prozesatutako laginak
 - Erremolatxa arloan prozesatutako laginak
- 4. ANIMALIA EKOIZPENA.....21-25**
- 5. ELIKAKATEA KONTROLATZEKO PLANA.....26-35**
 - *Ustiategiak kontrolatzeko identifikazioari eta erregistroari buruzko programa*
 - Animalia ongizatea kontrolatzeko programa
 - Lehen mailako ekoizpenaren higiena kontrolatzeko plana
 - Hondakinak ikertzeko plan nazionala. (hipn)
 - GKEDAA (giza kontsumorako ez diren animalia azpiproduktuak) kontrolatzeko programa
 - Esne gordinaren kalitatea kontrolatzeko programa (Q Letra).
 - Abeltzaintza zerbitzuaren beste jarduera batzuk

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

1. ABERE ERROLDA KUDEATZEA

Abere errolda 2019ko urtarrilaren 1eko dataz.

BEHIAK

ABEREAK, GUZTIRA	42.381
Esnetarako egokiak	9.683
Haragitarako egokiak	32.631
USTIATEGIAK, GUZTIRA	726
< 10 BURU	240
>10 BURU	486
Esnetarako egokiak	51
Haragitarako egokiak	665

ARDIAK

ABEREAK, GUZTIRA	48.382
Esnetarako egokiak	28.993
Haragitarako egokiak	19.389
USTIATEGIAK, GUZTIRA	653
< 30 BURU	446
>30 BURU	207
Esnetarako egokiak	79
Haragitarako egokiak	574

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

5

AHUNTZAK

ABEREA, GUZTIRA	3.902
Esnetarako egokiak	846
Haragitarako egokiak	3.056
USTIATEGIAK, GUZTIRA	344
< 30 BURU	322
>30 BURU	22
Esnetarako egokiak	4
Haragitarako egokiak	340

USTIATEGIAK, GUZTIRA	66	
TXERRIKUMEEN EKOIZPENA	13	279 ugalketarako
GIZENDEGIAK	45	10.501 gizentze plaza
UGALTZEKO USTIATEGIAK	2	899 ugaltzaile

ZALDIAK

ABEREA, GUZTIRA	7.298
USTIATEGIAK, GUZTIRA	1.019
< 5 BURU	761
5 ETA 10 BURU ARTEAN	108
>10 BURU	150

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

6

ERLEAK

USTIATEGIAK, GUZTIRA	USTIATEGIAK	ERLAUNTZAK
< 15 ERLAUNTZ (autokontsumoa)	213	1.394
GEHIENEZ ERE 150 ERLAUNTZ (ez profesionala)	176	6.643
>150 ERLAUNTZ (profesionala)	6	1.512
GUZTIRA	395	9.549

HEGAZTIAK

USTIATEGIAK, GUZTIRA	34	ANIMALIA KOP.
ARRAUTZA EKOIZPENA KAIOLETAN	2	233.665
LANDAKO ARRAUTZEN EKOIZPENA	17	43.650
HARAGI EKOIZPENA	18	19.736
UGALKETARAKOEN HAZKUNTZAKOAK	1	60.000

UNTXIAK

USTIATEGIAK, GUZTIRA	1	UGALKETARAKOEN KOP.
ERBIKUMEEN HARAGITARAKO EKOIZPENA	1	900

UR GEZAKO AKUIKULTURA

ARRAIN HAZTEGIAK GUZTIRA	1	PUTZU KOPURUA
GIZAKIEK KONTSUMITZEKO GIZENKETA	1	12

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

BESTELAKOAK

NUKLEO ZOOLOGIKOAK	Nº
ETXE-ANIMALIAK OSTATU EMTEN DITUZTE	23
BASABEREA OSTATU EMTEN DITUZTE	4

Hauexek dira Abeltzaintzako Erregistroarekin loturiko beste eginkizun batzuk:

- ✓ Kudeatzea Abeltzaintzako Ustategien Erregistroa (**REGA**) eta Abere Erroldako Datu Baseak.
- ✓ **SITRAN** (Animalien Trazabilitaterako Sistema Integrala), zeina oinarriko bi elementuk osatzen baitute:
 - ✓ **RIIA**: Banaka Identifikatutako Animalien Erregistroa. Behi, ardi, ahuntz eta zaldi azienden identifikazio datuak jasotzen ditu
 - ✓ **REMO**: Abereen Mugimenduen Erregistroa.

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

8

2. ABEREEN OSASUN PROGRAMAK

Animalien gaitzen aurkako borroka Abeltzaintza Zerbitzuaren funtsezko eginkizunetako bat da. Gaixotasunen Kontrol Ofizialeko Planak egun Elikagai katearen Kontrol Planaren baitakoak dira.

Osasun plan horietako gehienak ABERE ZERBITZU TEKNIKOAK KOOPERATIBA enpresari esleitutako kontratu publiko baten bitartez garatu eta gauzatzen dira, eta 2018an **841.427,75€** € ordaindu zaizkio zerbitzu horiengatik.

Animalien osasun eremuko jarduketak bi kategoriatan banatzen dira:

➤ GAIXOTASUNAK ERAUZTEKO PROGRAMA NAZIONALAK (PNEEAK)

➤ KONTROL PROGRAMAK

Hegazti-salmonellosia

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

9

➤ KONTROL ZAINTZAK

➤ BESTE PROGRAMA EDO OSASUN PLAN BATZUK

Programa bakoitzeko emaitzarik nabarmenenak hauexek dira:

BEHIEN TUBERKULOSIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	617	0
ANIMALIAK	31.575	0

BEHIEN BRUZELOSIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	594	0
ANIMALIAK	226.353	0

BEHIEN LEUKOSI ENZOOTIKOA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	94	0
ANIMALIAK	3.208	0

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

10

BEHIEN PERIPNEUMONIA KUTSAGARRIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	94	0
ANIMALIAK	3.208	0

BEHIEN BRUZELOSIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	298	0
ANIMALIAK	14.239	0

AHUNTZEN BRUZELOSIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	216	0
ANIMALIAK	3.495	0

AHUNTZEN TUBERKULOSIA

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	216	0
ANIMALIAK	3.537	0

AUJEZSKY-REN GAITZA (TXERRIAK)

	AZTERTUTAKOAK	POSITIBOAK
UKUILUAK	13	0
ANIMALIAK	1.037	0

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

11

SALMONELLA HEGAZTIEN USTIATEGIETAN

	TALDE ANALIZATUAK	POSITIBOAK
EXPLOTACIONES PONEDORAS	13	0
EXPLOTACIONES BROILERS	0	0

USTIATEGI ZINEGETIKOAK

	TALDE KONTROLATUAK	KONTROLATUTAKO GAIKOTASUNAK	POSITIBOAK
<u>USTIATEGI ZINEGETIKOAK</u>	3	HG, SALMONELLA ETA NEWCASTLE	1 (SALMONELLA)

TXERRI IZURRI KLASIKOA

	ANALIZATUAK	POSITIBOAK
ESTABLOS	16	0
ANIMALES	752	0

TXERRI IZURRI AFRIKARRA

	ANALIZATUAK	POSITIBOAK
ESTABLOS	16	0
ANIMALES	752	0

MIHI URDINA (CENTINELAS)

	ANALIZATUAK	POSITIBOAK (ELISA, PCR)
USTIATEGIAK	1	0
ANIMALIAK	240	0

ABELTZAINZA ZERBITZUA

TRANSMITITU DAITEZKEEN ENTZEFALOPATIA ESPONGIFORMEAK

Abere ustategietan transmititu daitezkeen entzefalopatia espongiformeak kontrolatzeko programa 72 hilabetetik gorako behi hilak eta 18 hilabetetik gorako ardi eta ahuntzak aztertuta egiten da.

Laginak Gorpuak Jasotzeko Zerbitzuak, EURIA SL enpresaren bitartez, ustategietan jasotako gorpuetatik atera dira, eta NEIKERek aztertu ditu (Derio, Bizkaia)

ESPEZIEAK	ANALIZATUAK	POSITIBOAK
BEHIAK	370	0
ARDIAK	20	0
AHUNTZAK	63	0

➤ BASA FAUNA ZAINTZeko PLANA

1. Abeltzaintza Zerbitzuak, Arabako Ehiza Barruti Elkarrekin, haien kabinete teknikoekin eta ehiza barrutiek elkarlanean, honako lagin hauek aztertu ditu:

Espezia	Lagin kop.	Lagin mota	Aztertutako gaixotasunak	Emaitza
BASURDEA	87	Serumak Erraiak	TIA, TIK, AG (seruma) TB (erraiak) Bruzelosia. (erraiak)	AG + (42%)
ORKATZA	9	Serumak Erraiak	MU (seruma) TB (erraia) Bruz. (erraia)	Negatiboa
OREINA	41	Serumak Erraiak	MU (seruma) TB (erraia) Bruz. (erraia)	Negatiboa
HARAGIJALEAK	1	Gorpua	Mukieria (seruma) TB (erraia) Hazteria (larrua, seruma) Hidatidosia (gorotzak, seruma)	Negatiboa

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

LAGOMORFOAK	1	Erraiak	Turalemia eta mixomatosisia	Positibo 1 (Mixomatosisia)
HEGAZTIK	8 (6 anatidoak, Eper bat, Sai arre bat)	Gorpuak Kloaka isipuak	*Hegazti gripea (kloaka isipuak) Niloko sukarra (kloaka isipuak)	Negatiboa

*Hegazti gripearen zaintza pasiboa ingurune naturalean jasotako gorpuetan eta Martiodako Basa Fauna Leheneratzeko Zentroak bidalitako laginak (Ingurumen Saila)

- Horrez gain, hondakin zinegetikoak jasotzeko edukiontzi sarea (SANDACH) ezarri da, Arabako Lurralde Historikoko ehiztariek erabil ditzaten. Egun, 30 edukiontzi daude lurralde historiko osoan.

➤ BESTE OSASUN PLAN BATZUK

Foru Gobernu Kontseiluaren abenduaren 27ko **862/2019 Erabakia**, zeinaren bidez onesten baita abere arrazak hobetzeko, animalien osasunerako, animalia ekoizpenerako, ustategiei elikadura segurtasunari eta ekonomia kudeaketari buruzko orientabide zerbitzua emateko 2019rako abeltzaintza laguntzen ebazpena. así como para la asistencia a la feria del día de Santiago plan horiek egiteko aurkeztutako diru kopurua **107.751,92 €** izan da,

Hona hemen aurkeztutako planen laburpena:

Entitatea (mendilerroa edo herri basoa)	Abeltzain kop.	Animalia kop.	Espeziea	Kontrolen xede diren gaixotasunak
GORBEIA-AMURRIO			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia IBR, BVD eta Paratuberkulosia
GORBEIA-LAUDIO			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia

ABELTZAINZA ZERBITZUA

GORBEIA-ZIGOITIA			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia
GORBEIA-ZUIA			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia
GIBIJO			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia
BADAIA			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia
BAJERRO-LUNA			Behiak	Trichomoniasi- Kanpilobakteriosia, IBR, BVD eta Paratuberkulosia
APIAL			Erleak	Barroasia, Lokeak, Akosferosia, Nosema, Akarapiak, Aethinosia.
APIGOR			Erleak	Barroasia, Lokeak, Akosferosia, Nosema, Akarapiak, Aethinosia.
ASCUAL	1	900	Untxiak	Hainbat gaixotasun

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

3. ESKALMENDIKO LABORATEGIA

Eskalmendiko laborategia organikoki Abeltzaintza Zerbitzuan dago sartuta. Atal bi dauzka: Animalia Osasunaren Laborategia eta Nekazaritza Laborategia.

Laborategi hori ENAC batek egiaztatu du (UNE-EN ISO/IEC 17025:2005) eta egun UNE-EN ISO/IEC 17025:2017 bertsioranzko trantsizio prozesuan dago.

ANIMALIA OSASUNAREN ARLOAN PROZESATUTAKO LAGINAK

PROBA	ANALISI KOP.
TUBERKULOSIA	41
BRUZELOSIA	40.699
LEUKOSIA	3.268
PERIPNEUMONIA	3.268
AUJESZKY-REN GAITZA	1.554
TIA	672
TIK	810
MIHI URDINA	254
MIXOMATOSIA	1
TRITRICHOMONA FOETUS	208
BRUCELLA OVIS	1.882
CHLAMYDOPHILA ABORTUS	133
PARATUBERKULOSIA	9.093

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

16

Q SUKARRA (<i>Coxiella Burnetti</i>)	17.089
BEHIEN INFEKZIOZKO ERRINOTRAKEITISA	4.327
BEHIEN BEHERAKO BIRALA	7.524
NEOSPORA CANNINUM	5.213
BORDER DISEASE	772
LAGINAK, GUZTIRA	96.741

ESPEZIEA	LAGIN KOP.
ZERBIDOAK	85
BASURDEAK	272
AHUNTZAK	6.759
TXERRIAK	2.915
ARDIAK	33.276
BEHIAK	53.433
ERBIAK	1
GUZTIRA	96.741

TEKNIKA	LAGIN KOP.
BENGALA ARROSA	40.337
INMUNOENTZIMOSAIKUNTZA	50.774
OSAGARRIA FINKATZEA	3.372
PCR DENBORA ERREALEAN	2.238
INMUNODIFUDIO BIKOITZA AGAR GELEAN	16

ABELTZAINZA ZERBITZUA

17

SERUM LAGIN DESBERDINEN KOPURUA	BANAKAKOA
ESNEA	(46 tanga) (< 200 ind)
GOROZKIAK	467
PREPUZIO GARBIKETA	208
ISIPUAK	21

ANIMALIA ELIKADURAREN LABORATEGIAN PROZESATUTAKO LAGINAK

PROBA	ANALISI KOP.
Materia lehorra	470
Errautsak	169
Kaltzioa	101
Fosforoa	101
Potasioa	91
Magnesioa	12
Koipea (aterakin etereoa) hidrolisirik gabe	20
Gantza (aterakin etereoa) alde zurretiko hidrolisiarekin	8
Proteina gordina	171
Proteina digerigarria	98
Zuntz gordina	47
Zuntz azido detergentea	53
Lignina azido detergentea	8
Zuntz azido detergente aldatua	113

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

18

Zuntz neutro detergentea	121
Digerigarritasun entzimatikoa	15
pH	5
Nitrogeno amoniakala	5
NGA (nitrogenorik gabeko aterakinak)	11
Energia metabolizagarria	35
AFADi loturiko proteina	86
Ernetze	17
Lehorketa 70°C-ra	73
Hezetasuna	443
Saponinen determinazioa	0
Pisu espezifikoa	14
GUZTIRA	2.287

ABELTZAINZA ZERBITZUA

19

INFRAGORRI HURBILAREKIN EGINDAKO PROBAK	ANALISI KOP.
HEZETASUNA	98
KALTZIOA	81
ERRAUTSAK	106
DIGERIGARRITASUN ENTZIMATIKOA	4
NGA (NITROGENORIK GABEKO ATERAKINAK)	1
ENERGIA METABOLIZAGARRIA	8
ZUNTZ GORDINA	15
ZUNTZ AZIDO DETERGENTEA	25
ZUNTZ AZIDO DETERGENTE ALDATUA	85
ZUNTZ NEUTRO DETERGENTEA	104
FOSFOROA	81
GANTZA (ATERAKIN ETEREOA) ALDEZ AURRETIKO HIDROLISIAREKIN	1
LIGNINA AZIDO DETERGENTEA	1
MAGNESIOA	1
MATERIA LEHORRA	109
NITROGENO AMONIAKALA	1
PH	1
POTASIOA	80
PROTEINA GORDINA	108
PROTEINA DIGERIGARRIA	85
AFADI LOTURIKO PROTEINA	80
GUZTIRA	1.075

MIKROGRAFIA ARLOAN PROZESATUTAKO LAGINAK

PROBA	ANALISI KOP.
HARAGI/HEZUR IRINEN PRESENTZIA	26
ARRAIN IRINAREN PRESENTZIA	26

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

ERREMOLATXA ARLOAN PROZESATUTAKO LAGINAK

PROBA	ANALISI KOP.
SUSTRAI KOPURUA	57
LAGINAREN PISUA	57
SAKAROSA ABERASTASUNA	57

ENAC AKREDITAZIOAREN IRISMENA 813/LE 1699 ZENBAKIKO ERANSKIN TEKNIKOA

Behi, ardi eta ahuntz aziendaren seruma	Brucellaren aurkako antigorputzak detektatzea osagarriaren finkapenaren bidez
Behi, ardi eta ahuntz aziendaren seruma	Brucellaren aurkako antigorputzak plakan detektatzea Bengala Arrosaren bidez
Behi aziendaren seruma eta esnea	Brucellaren antigorputzak plakan detektatzea inunosaikuntzaren bidez (ELISA)
Behi aziendaren gorotzak	Mycobacterium avium-a (azpiespezia: Paratuberkulosia) denbora errealean hautematea PCR-ren bidez
Pentsua eta bere lehengaiak	Animalia jatorriko osagaiak detektatzea azterketa mikroskopikoaren bidez

4. ANIMALIA EKOIZPENA

Animalia ekoizpenaren arloko **xede nagusia** da Arabako Lurralde Historikoko abeltzaintza usiategien jasangarritasuna sustatzea, haien ekoizpen eraginkortasuna hobetuz.

Xede hori lortzeko, hauexek dira Abeltzaintza Zerbitzuaren **estrategia** nagusiak:

- ✓ Eusko Jaurlaritzaren eta Bizkaiko eta Gipuzkoako foru aldundien **nekazaritza sailekiko koordinazioa**, EAEko usiategietan abeltzaintza hobetzeko plan eraginkor eta homogeenak inplementatzeko.

Ildo horretatik jarraituz, hertsiki dihardugu lankidetzan **EJ, NEIKER, HAZI** eta **ELIKA**ren partaidetza duten erakunde publikoekin; haien ikerketako, nekazaritza prestakuntzako eta landa garapenerako lanak egiten dituzte, bai eta abeltzaintza produktuen kalitatea eta elikagaien segurtasuna hobetzekoak ere.

Koordinazio horretarako, Arabako Abeltzaintza Zerbitzuak hainbat foro erkideetan parte hartzen du, hala nola abere arrazen batzordea, esnea kontrolatzeko euskal zentroa edo elikagai segurtasuna kudeatzeko batzordeak.

- ✓ **Arabako abeltzaintza elkarteekiko lankidetzak**, eta Arabako abeltzaintzaren garapena helburuen artean duten beste entitate batzuekiko, batez ere **UAGA** nekazaritza sindikatuarekiko eta abeltzaintzako zerbitzu teknikoetako **ABERE S. Koop.** sozietatearekiko.

1982tik 2016ra etengabe sinatu dira **lankidetzak hitzarmenak** Arabako abeltzaintza elkarteekin, 4 urterik behin berritzen zirelarik, eta, haien bidez, AFAk ordaindu izan du abeltzaintza hobetzeko programen ondoriozko gastuen zati handi bat.

2017an, formula hori aldatu egin zen, eta, formula horren ordez, **54/2017 Foru Dekretua** argitaratu zen, abeltzaintza hobetzeko helburua duten **programa edo zerbitzuen kudeaketan laguntzeko leerroak** jasotzen dituen, hala nola:

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

22

Abere Arrazetarako Aukeraketa eta Hobekuntza Genetikoa egiteko Programak	
Arriskuan dauden Abere Arrazak Kontserbatzeko Programak	
Ugalketa zerbitzua	
Esnearen kalitatea hobetzeko zerbitzua	
Ustiatagietako osasuna hobetzeko programak	
Elikagaien Segurtasunari eta Kudeaketa Ekonomikoari buruzko Orientazio Zerbitzua	
Zenbait arlotako aholkularitza.	
Abere-hobekuntzaren zabalkundea.	

54/2017 FORU DEKRETU horrek **5 laguntza lerro ezarri zituen:**

❖ **Abere arrazen hautapen eta hobekuntza genetikorako programak** kudeatzeko laguntzen lerroa:

Programa horiek arraza bakoitzaren liburu genealogikoaren kudeaketan oinarritzen dira, eta erregistro horretan inskribatzen dira arraza horretako abereak, jaiotzen direnean, aita eta ama zein izan dituen jasoz.

Horrez gain, errendimenduen kontrol bat ere garatzen dute, hain zuzen, programan parte hartzen duten ustiatagietako emeek lortu duten ekoizpena sistematikoko neurtuz. Informazio horrekin, abere ugaltzaile baliotsuenak hautatzen dira, hurrengo belaunaldiko aitak eta amak izan daitezzen.

2019an, Araban hobekuntza genetikoko programak gauzatu dituzten abeltzaintzako bost elkarteek guztira **318.497 euroko** dirulaguntza jaso dute:

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

ESPEZIEA	ARRAZA	ELKARTEA	Abeltzain kop.	Abere ugaltzaileen kopurua	Dirulaguntzaren zenbatekoa
Behiak	Frisiarra	ASGAFAL	44	4.791	143.406
	Piriniarra	ARPIEL	62	3.682	35.235
	Limousina	ALE	34	1.927	22.134
	Txarolesa	ARTXAEL	6	274	3.285
Ardiak	Latxa	AGORALA	38	16.081	114.437

- ❖ Galzorian diren **abeltzaintzako arraza autoktonoak kontserbatzeko programak** kudeatzeko laguntzen lerroa:

Programa horiek kontserbatu nahi den arraza bakoitzaren liburu genealogikoaren kudeaketan oinarritzen dira, eta bertan erregistratzen dira abere bakoitza jaiotzen denean ezagunak diren haren aurreko guztiak. Kasu honetan, ahaidetasun graduak kontrolatzen da, arriskuan den arrazako aleen artean dagoena. Hala, ahaidetasun txikiena duten aleen arteko estalaldiak planifikatu ahal dira, odolkidetasuna areagotu ez dadin, populazioaren bideragarritasun genetikoa eustearren.

2019ko ekitaldian, arriskuan dauden arrazen kontserbazio programak gauzatu dituzten abeltzaintzako Arabako sei elkarteek guztira **64.745** euroko dirulaguntza jaso dute:

ESPEZIEA	ARRAZA	ELKARTEA	Abeltzain kop.	Abere ugaltzaileen kopurua	Dirulaguntzaren zenbatekoa
Behiak	Terreña	ARATEL	24	1.773	19.388
Zaldiak	EHko mendiko zaldia	ASGAEQUINO	72	2.203	25.541
	Enkarterriko asfoa	ARASEL	11	124	3.374
	Pottoka	POTTOKZALEAK	5	136	3.613
Ardiak	Sasiardia	ARASARDI	4	479	7.362
Ahuntzak	Azpigorri	ASAGRA	8	266	5.467

ABELTZAINZA ZERBITZUA

- ❖ Animalia ekoizpenerako programak kudeatzeko laguntza lerroa, ustategien produktibitatea eta abeltzaintzako produktuen kalitatea areagotzeko. Hiru programa mota daude:
 - ✓ **Ugalketa kontrolatzeko** programak. Ugalketa kontrolatzeko programen helburua da eme ugaltzaileen ugalkortasuna areagotzea, ekoizpenik gabeko aldiak ahalik eta laburrenak izan daitezen. Emaltze diagnostikoak, ekografiak, hormonazko tratamenduak eta abar hartzen dituzte...
 - ✓ **Esnearen kalitatearen** programak: Helburu dute esnearen kalitate kimikoa, bakteriologikoa eta organoleptikoa areagotzea. Esnea jezteko makinak berrikustea, esnea jezteko errutina hobetzea, errape min subklinikoak hautematea, zelula somatikoak kontrolatzea, germenak isolatzea eta identifikatzea, antibiogramak, autotxertoak...
 - ✓ **Ustategietako osasuna hobetzeko** programak: gaixotasunen kontrolerako jarduketak egiten dira; horretarako, biosegurtasuneko eta profilaxiko neurriak ezartzen dira, txertoak jartzeko tratamenduak egiten dira, parasitoen kontrako tratamenduak...

2019an, guztira **75.537 euroko** dirulaguntza eman zaie abeltzaintzako 12 elkarterek aurkeztutako ekoizpen hobekuntzako 14 programari:

ELKARTEA	Hobekuntza programa	Atxikitako abeltzain kop.	Dirulaguntzaren zenbatekoa
APIAL	Erlezaintza ekoizpena hobetzea	305	7.584 €
ASGAPOAL	Txerrien ekoizpena hobetzea	4	1.823 €
ASOGAL	Hegazti erruleen hazkuntza hobetzea	4	1.214 €
ASCUAL	Untxien ekoizpena hobetzea	1	1.713 €
AGORALA	Esnetarako ardien ugalketa kontrola	19	608 €
ARPIEL	Piriniarren ugalketa kontrola	9	3.547 €
ALE	Limousinen ugalketa kontrola	13	1.564 €
ARTXAEL	Txarolesen ugalketa kontrola	3	532 €
ASGAEQUINO	Zaldien ugalketa kontrola	9	599 €
ARATEL	Terreñoen ugalketa kontrola	3	938 €
ASAGRA	Ardien ugalketa kontrola	1	91 €

ABELTZAINZA ZERBITZUA

25

ASGAFAL	Frisoien ugalketa kontrola	41	40.807 €
ASGAFAL	Esnetarakoen ugalketa kontrola	34	4.750 €
AGORALA	Esnetarakoen ugalketa kontrola	17	9.767 €

- ❖ Elikagai segurtasunaren eta kudeaketa ekonomikoaren arloan abeltzaintzako ustiategientzako **aholku zerbitzuen** kudeaketarako laguntza lerroa. Gai hauei buruzko aholku teknikoa emateko zerbitzuak dira:
 - ✓ Lehen ekoizpenaren higiena.
 - ✓ Animalien ongizatea.
 - ✓ Albaitaritzako botiken erabilera arrazoizkoa.
 - ✓ Ongarriak eta gai fitosanitarioak erabiltzea.
 - ✓ Hondakinen kudeaketa.
 - ✓ Klima aldaketa.
 - ✓ Uraren arrazoizko erabilera.
 - ✓ Ekoizpen integratua.
 - ✓ Ekoizpen ekologikoa.
 - ✓ Kudeaketa tekniko-ekonomikoa.

Zerbitzu horiek 2019an sustatzeko dirulaguntzetan, guztira **30.000 euro** ordaindu zaizkio ABEREri.

- ❖ **Abeltzaintzako hobekuntza zabalteko laguntza lerroa:** 2019an zehar, abeltzaintzako hainbat erakusketa eta lehiaketa egin dira Arabako herrietan, eta haietatik bat nabarmendu behar da; hain zuzen ere, **Santiagoko Azoka**, zeina 2018ko uztailaren 25ean egin baitzen. Arabako herritarren artean ezagutzera ematearren abeltzaintzako hobekuntza programen emaitzak, Gasteizen aurkezten dira abeltzaintzako arraza guztiak ordezkatzeko dituzten abereak, hobekuntza edo kontserbazio programetan parte hartzen dutenak.

Jarduera horretarako emaniko dirulaguntza **8.631 euro** dira.

Bukatzeko, animalia ekoizpenaren eremuan abeltzaintza ustiategietarako erabilitako **baliabide kontrolen** eginkizunen artean, bi motatako kontrolak egiten dira:

- ✓ Abeltzaintzako ustiategietan baliatzen den **material genetikoaren** kalitatea kontrolatzea. Horretarako, ABEREKINen (Behi-aziendarentzako intseminazio artifizialeko zentroa) batzorde teknikoan parte hartzen da, baita ARDIEKINen kontrolean ere (Latxa eta Karrantzana ardi-arrazetako hazitarako testaje-zentroa).

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

26

5. ELIKAKATEA KONTROLATZEKO PLANA

❖ USTIATEGIAK KONTROLATZEKO IDENTIFIKAZIOARI ETA ERREGISTROARI BURUZKO PROGRAMA

USTIATEGIAK	ARDIAK AHUNTZAK	BEHIAK
KONTROL UNIBERTSOA	821	760
IKUSKATUAK	31	38
LURSAILAREN GAINEKO KONTROLETAN GORABEHERAK IZAN DITUZTENAK	9	9
ANIMALIA OSASUNAREN LEGEA EZ BETETZEAGATIK ESPEDIENTEA EGIN ZAIENAK	0	0
I+R EREMUAN BALDINTZAPEKOTASUNAREN ARAUDIA BETE EZ DUTENAK	2	3

USTIATEGIAK	ZALDIAK	TXARRIAK
KONTROL UNIBERTSOA	1.028	68
IKUSKATUAK	18	2
LURSAILAREN GAINEKO KONTROLETAN GORABEHERAK IZAN DITUZTENAK	0	0
ANIMALIA OSASUNAREN LEGEA EZ BETETZEAGATIK ESPEDIENTEA EGIN ZAIENAK	0	0
I+R EREMUAN BALDINTZAPEKOTASUNAREN ARAUDIA BETE EZ DUTENAK	0	0

Ikuskapenetako bi Gaztela eta Leongo Juntako Abeltzaintza Zerbitzuak eskatuta egin ziren, Autonomia Erkidego horretako ustiategietako larreetako animaliei buruz.

I+R ikuskapenetan aurkitu ohi diren gorabehera ohikoenak honako hauen ingurukoak izaten dira: ustiategian dauden animalien kopurua, dokumentazioa, belarritakorik eza, datu-baseari epez kanpo egindako jakinarazpenak, etab. 2019an, azindarien I+R arauak betetzen direla egiaztatu da, oro har, eta 2018an baino gorabehera gutxiago izan dira..

ABELTZAINZA ZERBITZUA

27

❖ ANIMALIA ONGIZATEA KONTROLATZEKO PROGRAMA

✓ ANIMALIEN GARRAIOAN

	BEHIAK	TXERRIAK	ZALDIK	GUZTIRA
ANIMALIAK	310	306	0	616
GARRAIOBIDEA	5	2	0	7
AGIRI KONTROLA	5	2	0	7

Garraioan detektatutako arau hausteak	2
Ongizatearen araudia ez betetzeagatik espedientea egin zaien garraiolarien kopurua	0

BAIMENAK:

- Garraiolarien baimenak: 121 (53 berri eta 68 berritu)
- Garraio bideen baimenak: 76 berri.

✓ ABELTZAINZA USTIATEGIETAN

	IKUSKATU BEHARREKOAK	IKUSKATUAK	GORABEHERAK
BEHIAK	540	14	3
ARDIAK	277	8	0
AHUNTZAK	41	1	0
TXERRIAK	15	1	0
HEGAZTIAK	18	1	1
ZALDIK	131	0	0

ABELTZAINZA ZERBITZUA

28

✓ ESPERIMENTAZIO-ANIMALIETAN

- ❖ 53/2013 Errege Dekretua aplikatzen duten ebazpenak. "Esperimentazioan eta beste helburu zientifiko batzuetan (irakaskuntza barne) erabiltzen diren animaliak babesteko oinarritzko arauak":
 - ✓ Euskal Herriko Unibertsitateko 5 ikerketa-proiekturen balorazioa eta aldeko ebazpenak egin dira.
 - ✓ Neiker-en bi (2) ikerketa-proiekturen balorazioa eta aldeko ebazpena egin dira.
 - ✓ Euskal Herriko Unibertsitateko Farmazia Fakultatean dagoen ukuluko ikuskaritza egin zen (erregistro-zenbakia: REGA ES010590019008), Arabako Foru Aldundiak hazle, hornitzaile eta erabiltzaileei, bere establezimenduak barne, kontrolak edo ikuskapenak egiteko duen eskumenarekin bat etorritik, 53/2013 Errege Dekretua betetzen dela egiaztatzeko.. esperimentazioan eta beste helburu zientifiko batzuetan (irakaskuntza barne) erabiltako animaliak babesteko oinarritzko arauak ezartzen dituena.
- ❖ Esperimentatzeko eta beste helburu zientifiko batzuetarako erabiltzen, hazten edo hornitzen diren animaliak erabiltzen dituzten langileek bete beharreko trebakuntzaren ziurtagiria, irakaskuntza barne.
- ✓ Animalien zaintza, eutanasia eta karraskarietan prozedurak egiteko prestakuntza 6 (sei) onarpen eskaera egiaztatu dira.

❖ LEHEN MAILAKO EKOIZPENAREN HIGIENEA KONTROLATZEKO PLANA

Plan honen helburua da elikakaterako produktuak ekoizten dituzten abeltzaintza ustategietako ekoizpenaren higie baldintzak egiaztatzea.

ESPEZIEA	IKUSKATU BEHARREKO USTATEGIAK	IKUSKATUAK	GORABEHERAK
BEHIAK	509	11	2
ARDIAK	239	9	4
AHUNTZAK	44	1	0
TXERRIAK	15	0	0
HEGAZTIAK	42	1	1
ZALDIAK	121	0	0
ERLEZAINZA	152	1	0

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

❖ HONDAKINAK IKERTZEKO PLAN NAZIONALA. (HIPN)

Animalia osasunean eta osasun publikoan eskumenak dituzten agintarien arteko baterako programa.

Helburua da bermatzea elikagai katerako diren abereetan debekatutako substantziarik, substantzia kutsatzailerik, antibiotikorik eta beste medikamentu batzuk ez egotea.

Arabako Abeltzaintza Zerbitzuak lagin hauek lortu ditu 2018ko ekitaldian abeltzaintza ustiategietan. Kasu guztietan, emaitzak araudiarekin bat etorri ziren. Programa hau establezimendu eta hiltegietan hildako animaliangandik osasun publikoak hartutako laginei egindako analisiek osatzen dute.

IKERTUTAKO SUBSTANTZIA	LAGIN KOP.
ANABOLIZATZAILEAK	3
MIKROBIOEN AURKAKOAK	5
B-AGONISTAK	4
KLORANFENIKOLA	7
KORTIKOSTEROIDEAK	4
MIKOTOXINAK	3
ANTIHELMINTIKOAK	3
ORGANOKLORATUAK	1
HKEE	1
KOLORAGARRIAK	1

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

IKERTUTAKO ESPEZIEA	LAGIN KOP.
BEHIAK	17
ARDIAK	4
ARRAINAK	1
HEGAZTIAK	1
TXERRIAK	2

MATRIZEA	LAGIN KOP.
PENTSUA	5
URA	6
ESNEA	7
GERNUA	6
MUSKULUA	1

Osasun publikoak emaniko datuen arabera, laginak hartu dira hainbat hiltegi, biltegi eta arrautzak ontziratzeko lantegitan, debekatutako substantziarik, substantzia kutsatzailerik eta hondakinen gehienezko muga baimenduta daukaten substantziarik dagoen aztertzeko. Kasu guztietan, emaitzak araudiarekin bat etorri dira.

Memoria hau argitaratu arte lortutako emaitza guztiak bat etorri dira 1749/1998 Errege Dekretuak ezarritako hondakin araudiarekin. Foru dekretu horrek substantzia jakin batzuei eta substantzia horiek bizirik dauden animaliangan eta haien ekoizkinean uzten dituzten hondakinei aplikatu beharreko kontrol neurriak finkatzen ditu.

ANALISIAK	EGINDAKO LAGINAK GUZTIRA
SUSTANTZIAK (GUZTIRA)	32
ANIMALIAK (GUZTIRA)	25
LAGINAK (GUZTIRA)	25
PNIR (GUZTIRA)	82

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

31

❖ GKEDAA (giza kontsumorako ez diren animalia azpiproduktuak) KONTROLATZEKO PROGRAMA

Programa horren xedea da abeltzaintza ustategietan material horiek kentzen direla gainbegiratzea eta enpresak, bitarteko instalazioak eta azpiproduktu horiek garraiatzen dituzten ibilgailuak kontrolatzea.

2019an, honako kontrol jarduera hauek egin dira:

- Ibilgailuetan: 4
- Baltsetan: 4
- Janlekuetan: 1

Abeltzaintza ustategiek sortutako animalia gorpuak GKEDAAtzat jotzen dira. Arabako Foru Aldundiko Abeltzaintza Zerbitzuak Arabako abeltzaintza ustategietan animalia gorpuak biltzeko zerbitzu bat dauka, **EURIA SL** enpresarekin sinatutako zerbitzuak emateko kontratu baten bidez.

Zerbitzu horrek Lurralde Historikoko errepideetan eta ibilgailuentzako beste bide batzuetan agertzen diren etxe abereen eta basa abereen gorpuak ere jasotzen ditu.

Bildutako gorpuen lehen 6 hilabeteen helmuga GARMESA enpresak Ortuella herrian (Bizkaia) duen tarteko solairua izan zen. Baina helmuga hori uztailan TRAGSATECera aldatu zen, Kantabriako Hazas de Ceston.

Bildutako gorpuen zati txiki bat bakarrik erabiltzen da baimendutako janlekuetan sarraskijaleak elikatzeko.

JANLEKUAK	KILOAK
MUSITU	13.442
VALDEREJO	1.980

Tratamendu instalazioan, guztira **747.430 kg** suntsitu dira, eta horretarako, **165.663,98 €** erabili dira.

Gainera, 2019an, **175.530,61 €** esleitu zitzaizkion EURIArekin izenpetutako kontratuari, ustategietako animalia hilak biltzeko.

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

32

Hona hemen 2019ko bilketa jardueraren laburpena, espezieka:

ESPEZIEA	ANIMALIA KOP.	PISUA
BEHIAK	2.818	482.450
TXERRIAK	1.779	52.734
ARDIAK	3.125	133.480
AHUNTZAK	317	14.100
ZALDIAK	187	40.100
OILOAK	17.417	21.849
UNTXIAK	5.201	5.210
AZERIAK	51	274
OREINAK	109	4.540
ORKATZAK	339	5.137
BASURDEAK	1.177	25.563
AMUARRAINAK	41	2.200
TXAKURRAK	27	284
KATUAK	18	36
BESTELAKOAK	155	7.933
GUZTIRA	32.761	795.890
ABISU KOP.		6.913

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

❖ ESNE GORDINAREN KALITATEA KONTROLATZEKO PROGRAMA (Q LETRA).

Programa horren helburua da Arabako abeltzaintza ustategietan ekoiztako behi, ardi eta ahuntz esnearen kalitatea bermatzea.

Merkaturatzen den esneak kalitate parametro jakin batzuetako legezko zenbait eskakizun bete behar ditu:

- zelula somatikoek kopurua,
- germen kolonien kopurua,
- gehitutako urik ez egotea,
- antibiotiko hondakinik ez egotea,
- debekatutako substantziarik ez egotea.

2018ko ekitaldian honako kontrol jarduketak egin dira:

ZELULA SOMATIKOEN KONTAKETA

	Behiak	Ardiak eta ahuntzak
BAT EZ ETORTZEAGATIK SORTUTAKO ALERTAK	0	-
MERKATURATZEKO MUGAK ERAGIN DITUZTEN ALERTEN ONDORIOZKO JARRAIPENAK	0	-

GERMEN KOLONIEN KONTAKETAK

	Behiak	Ardiak eta ahuntzak
BAT EZ ETORTZEAGATIK SORTUTAKO ALERTAK	0	0
MERKATURATZEKO MUGAK ERAGIN DITUZTEN ALERTEN ONDORIOZKO JARRAIPENAK	0	0

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA

34

ANTIBIOTIKO HONDAKINAK

		Behiak	Ardiak eta ahuntzak
BAT EZ ETORTZEAGATIK SORTUTAKO ALERTAK		1	0
ALERTEN JARRAIPENAK	LAGIN OFIZIALA HARTUTA ETA KAUTELAZ GELDIARAZITA	0	0
	LAGIN OFIZIALIK HARTU GABE, AGIRI BIDEZKO JARRAIPENA (OPERADOREAK EGINDAKO AUTOKONTROLA)	0	0

EKOIZPENAREN HIGIENE ETA OSASUN BALDINTZAK

	Behiak	Ardiak eta ahuntzak
IKUSKAPENAK	1	0
LAGIN OFIZIALAK	1	0
BAT ETORRI EZ DIRENAK	0	0

Ez da zehapen espedienteak hastea edo Baldintzapekotasunari jakinarazpenak egitea eragin duen arau hausterik egon.

❖ ABELTZAIN'TZA ZERBITZUAREN BESTE JARDUERA BATZUK

- ⇒ Animaliak **EBko herrialdeetara bidaltzeko** osasun agiri batzuk igorri dira:
- ✓ 18 txerri lekualdatzea, guztira; 15 Portugalera eta 3 Alemaniara (horietatik, Alemaniara 7 animaliaiko sorta bat eramaten zen aurrerako). Guztira 3.332 animalia mugitu ziren.
 - ✓ 2 behi lekualdatze, bata Frantziara eta bestea Portugalera, guztira 8 animalia.
 - ✓ 34 zaldi mugimendu, feria, lehiaketa edo helburu berekietara, Frantziara 22, Holandara 2, Alemaniara 4, Poloniara 5 eta Erresuma Batura 1.
 - ✓ 2 txakur Frantziara eramatea, lehiaketetarako.
 - ✓ 8 mugimendu Erresuma Batura, 174.000 eper-arrautza.
- ⇒ 2017ko ekainean, **desinfekzio arku** bat gaitu zen Aldundiaren Ibilgailu Zerbitzuan, Abeltzaintza Zerbitzuko bertako ibilgailuetarako eta ABEREkoetarako. Guztira, foru ibilgailuen 35 erabilera egin dira, eta ABEREk 435 erabilera egin ditu 2018an zehar.
- ⇒ **Hazitarako zaldiak erosteko laguntzen** programan aurkeztu diren 7 eskaeretatik 5 baietsi dira, guztira, 3.000 eurotan.

Gasteiz, 2020ko martxoa.

ABELTZAIN'TZA ZERBITZUA